

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2025/232

Karar Sayısı:2025/216

Karar Tarihi:6/11/2025

R.G. Tarih – Sayı:14/1/2026 – 33137

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Sekizinci Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 7/6/1985 tarihli ve 3224 sayılı Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu’nun 44. maddesinin Anayasa’nın 2., 7., 38. ve 49. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: 20/5/1991 tarihli ve 20876 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Dişhekimleri Birliği ve Dişhekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği’nin bazı hükümlerinin iptalleri ve yürürlüğünün durdurulması talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun’un itiraz konusu 44. maddesi şöyledir:

“Disiplin cezaları

Madde 44 – Diş hekimliği vakar ve onuruna veya meslek düzen ve geleneklerine uymayan fiil ve hareketlerde bulunanlar ile mesleğini gereği gibi uygulamayan veya kusurlu olarak uygulayan veyahut görevin gerektirdiği güveni sarsıcı davranışlarda bulunan meslek mensupları hakkında; fiil ve hareketin niteliği ve ağırlık derecesine göre aşağıdaki disiplin cezaları verilir.

a) Uyarma; diş hekimine görevinde ve davranışlarında daha dikkatli davranması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

b) Kınama; diş hekimine görevinde ve davranışlarında kusurlu sayıldığıının yazı ile bildirilmesidir.

c) Para cezası; bölgesinde o yıl uygulanan asgari muayene ücretinin on katından az elli katından fazla olmamak üzere verilecek para cezalarıdır.

d) Oda bölgesinde bir aydan altı aya kadar serbest meslek uygulamasından alıkonmadır.

e) Oda bölgesinde iki defa serbest meslek uygulamasından alıkonma cezası alanların Oda bölgesi içinde serbest meslek uygulamasından sürekli olarak alıkonmasıdır.

Cezai takibat ve hüküm tesisi disiplin soruşturması yapılmasına ve disiplin cezası uygulanmasına engel değildir.

Meslek mensubu hakkında savunma alınmadan disiplin cezası verilemez. Tebligata rağmen onbeş gün içinde savunmasını yapmayanlar savunma hakkından vazgeçmiş sayılırlar.

Disiplin cezaları kesinleşme tarihinden itibaren uygulanır.

Disiplin cezalarını gerektiren fiiller ve bu fiillere uygulanacak disiplin cezaları; bir derece ağır veya hafif disiplin cezalarının uygulanacağı haller; disiplin kovuşturması yapılması konusunda karar verecek merci; disiplin cezalarını vermeye yetkili merciler; disiplin cezalarına karşı yapılacak itirazın usul ve şartları; disiplin kurullarının çalışma usul ve esasları; disiplinle ilgili diğer işlemler Birlikçe düzenlenecek bir yönetmelikle gösterilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Recai AKYEL, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 6/11/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Oğuz ÇAKAR tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kuralda hangi disiplin fiiline ne tür cezanın uygulanacağını ayrıntılı şekilde düzenlenmediği, dolayısıyla bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuki yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanınmadığı, bu suretle hukuki belirlilik ile suçta ve cezada kanunilik ilkelerinin ihlal edildiği, ayrıca oda bölgesinde serbest meslek icrasından sürekli olarak alıkonma cezasına ilişkin olarak tekrerrük hükümlerinin işletilebilmesi için herhangi bir süre sınırlamasının öngörülmediği, bu durumun tekrerrük kurumunu işlevsiz kıldığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 7., 38. ve 49. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

B. Anlam ve Kapsam

4. 3224 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre Diş Hekimleri Odaları (Oda) bu Kanun'da yazılı esaslar uyarınca diş hekimliği mesleğine mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, bu mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve hastalarıyla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak amacıyla kurulan tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.

5. Anılan Kanun'un 4. maddesinde sınırları içinde odalara kayıtlı en az yüz diş hekimi bulunan her ilde bir odanın kurulacağı belirtilmiş, 5. maddesinde Oda Disiplin Kurulu, Odanın organları içerisinde sayılmış, 14. maddesinde ise Oda Disiplin Kurulunun görevi, Oda Yönetim Kurulunun disiplin kovuşturması açılmasına dair kararı üzerine inceleme yaparak disiplinle ilgili kararları ve cezaları vermek olarak belirlenmiştir.

6. Kanun'un 19. maddesinde bütün odaların katılacağı, merkezi Ankara olan Türk Diş Hekimleri Birliğinin (Birlik) kurulacağı belirtilmiş; Birlik, bu Kanun'da yazılı esaslar uyarınca diş hekimliği mesleğine mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, bu mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve hastalarıyla olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim

kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak amacıyla kurulan tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olarak tanımlanmıştır.

7. 20. maddede Birlik Yüksek Disiplin Kurulu, Birliğin organları içerisinde sayılmış, 29. maddede ise Birlik Yüksek Disiplin Kurulunun görevi, Oda Disiplin Kurullarının kararlarına karşı yapılacak itirazları incelemek ve Kanunla verilen diğer yetkileri kullanmak olarak belirlenmiştir.

8. Kanun'un, disiplin cezalarının düzenlendiği itiraz konusu 44. maddesinin birinci fıkrasında; dış hekimliğinin vakar ve onuruna veya meslek düzen ve geleneklerine uymayan fiil ve hareketlerde bulunanlar ile mesleğini gereği gibi uygulamayan veya kusurlu olarak uygulayan veya görevin gerektirdiği güveni sarsıcı davranışlarda bulunan meslek mensupları hakkında; fiil ve hareketin niteliği ve ağırlık derecesine göre uyarma, kınama, para cezası, oda bölgesinde bir aydan altı aya kadar serbest meslek uygulamasından alıkonma, oda bölgesi içinde serbest meslek uygulamasından sürekli olarak alıkonma şeklinde düzenlenen disiplin cezalarının uygulanacağı hükme bağlanmış; ikinci, üçüncü, ve dördüncü fıkralarında disiplin soruşturması ve cezalarının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslara yer verilmiş; beşinci fıkrasında ise disiplin cezalarını gerektiren fiiller ve bu fiillere uygulanacak disiplin cezalarının, bir derece ağır veya hafif disiplin cezalarının uygulanacağı hâllerin ve disiplin kurullarının çalışma usul ve esaslarının Birlikçe düzenlenecek yönetmelikle gösterileceği belirtilmiştir.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

1. Maddenin Birinci Fıkrasının İncelenmesi

9. İtiraz konusu kuralda; dış hekimliğinin vakar ve onuruna veya meslek düzen ve geleneklerine uymayan fiil ve hareketlerde bulunanlar ile mesleğini gereği gibi uygulamayan veya kusurlu olarak uygulayan veya görevin gerektirdiği güveni sarsıcı davranışlarda bulunan meslek mensupları hakkında; fiil ve hareketin niteliği ve ağırlık derecesine göre uygulanacak disiplin cezalarının uyarma, kınama, para cezası, oda bölgesinde bir aydan altı aya kadar serbest meslek uygulamasından alıkonma cezası ve oda bölgesi içinde serbest meslek uygulamasından sürekli olarak alıkonma cezası olduğu hükme bağlanmış ve bunların tanımlarına yer verilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi 22/9/2021 tarihli ve E.2021/16, K.2021/62 sayılı kararında 25/1/1956 tarihli ve 6643 sayılı Türk Eczacıları Birliği Kanunu'nun 30. maddesinin eczacı odaları haysiyet divanının meslek mensupları hakkında disiplin cezası verme yetkisini düzenleyen kısmını incelemiş ve söz konusu kısmı, eczacı odaları haysiyet divanının meslek mensupları hakkında disiplin cezası uygulama yetkisini kullanmaları sırasında bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımadığı gerekçesiyle Anayasa'nın 2. maddesine aykırı bularak iptal etmiştir.

11. Anılan kararda söz konusu kısımda eczacılar hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları sayılmakla birlikte anılan maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde sayılan hâllerde hangi disiplin cezasının uygulanacağına ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı tespit edilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 17).

12. Bu kapsamda anılan kısımda eczacılar hakkında disiplin cezası uygulanabilecek hâller sayılmakla ve disiplin cezaları da gösterilmekle birlikte maddede sayılan disiplin suç ve cezaları arasında yeterli bağlantının kurulamadığı, bu çerçevede disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda fiil ve hareketin niteliğine göre disiplin cezalarının verilebileceği

öngörölmekle birlikte bu ölçütün disiplin cezasının muhatapları açısından yeterli bir hukuki güvence sağlamadığı belirtilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 18).

13. Öte yandan disiplin cezasının belirlenmesi konusunda haysiyet divanına sınırsız bir takdir yetkisinin tanındığı, bu bağlamda haysiyet divanına, disiplin cezasını gerektiren eylemin gerçekleşmesi durumunda ilgili kısımda yer alan disiplin cezalarından istediğini uygulama imkânının tanındığı, haysiyet divanının bu yaptırımını uygularken anılan Kanun'da öngörülen sırayı gözetme zorunluluğuna da tabi tutulmadığı ifade edilmiştir (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 19).

14. Söz konusu kararda Anayasa Mahkemesi; haysiyet divanına tanınan yetkinin somut olayın özelliklerine, eylemin ağırlığına, oluşan zararın büyüklüğüne göre kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılmasını sağlamanın yanında işlenen disiplinsizlik eylemi ile tayin edilen disiplin cezası arasında adil bir dengenin gözetilmesini temin edecek gerekli ve yeterli mekanizmaların kurulmadığı, verilecek disiplin cezaları bakımından keyfî yorum ve uygulamalara karşı hukuki güvencenin sağlanmadığı sonucuna varmıştır (AYM, E.2021/16, K.2021/62, 22/9/2021, § 20).

15. Anayasa Mahkemesi bu içtihadını 27/1/1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu, 9/3/1954 tarihli ve 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun, 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu ile 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun benzer düzenlemeleri içeren hükümlerini incelediği kararlarında da sürdürmüştür (AYM, E.2023/53, K.2023/49, 22/3/2023, §§ 4-12; E.2023/18, K.2023/57, 22/3/2023, §§ 4-12; E.2024/185, K.2024/178, 5/11/2024, §§ 4-11; E.2025/50, K.2025/47, 6/3/2025, §§ 4-13).

16. İtiraz konusu kural bakımından da Anayasa Mahkemesinin anılan kararlarından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın 7., 38. ve 49. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

2. Maddenin Kalan Kısımının İncelenmesi

18. 3224 sayılı Kanun'un 44. maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle anılan maddenin kalan kısmının uygulanma imkânı kalmamıştır.

19. Açıklanan nedenle söz konusu kısım 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında değerlendirilmiş ve bu kısım yönünden Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. İPTALİN DİĞER KURALLARA ETKİSİ

20. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

21. 3224 sayılı Kanun'un 44. maddesinin birinci fıkrasının iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan maddenin kalan kısmının 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

22. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*” denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanarak mahkemenin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

23. 3224 sayılı Kanun'un 44. maddesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. HÜKÜM

7/6/1985 tarihli ve 3224 sayılı Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu’nun 44. maddesinin;

A. Birinci fıkrasının Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

B. Kalan kısmının 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince İPTALİNE, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

6/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Esas Sayısı:2025/232

Karar Sayısı:2025/216

Üye

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye

Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye

Selahaddin MENTEŞ

Üye

İrfan FİDAN

Üye

Kenan YAŞAR

Üye

Muhterem İNCE

Üye

Yılmaz AKÇİL

Üye

Ömer ÇINAR

Üye

Metin KIRATLI